

De naam Jezus

„En gij zult zijn naam heten Jezus, want Hij zal zijn volk zalig maken van hun zonden”. Matth. 1:21b.

De mensen maken zich weer gereed om kerstfeest te vieren, op hun manier.

Een feest van wat huiselijkheid, intimiteit en gezelligheid.

Alles wat even kan trekken naar de huiselijke haard. Zeevarenden zetten er alles op om de kerstdagen althans rustig thuis te wezen. En menigeen, die in lange tijd geen kerk van binnen gezien heeft, zal deze dagen nog wel eens een kerkdienst bijwonen. Om een ogenblik te vertoeven bij de kribbe van Bethlehem, met al wat daaromheen gefantaseerd is. Letten we op de vele kerstreclames, kerstdiners, kerstvoorstellingen enz., dan kunnen we vermoeden, dat de kerstdagen voor velen niet rustig verlopen, maar eindigen in een feestroes, waarin men voor een ogenblik de narigheden van dit trieste leven tracht te vergeten. Er hoeft wel geen woord aan verspild te worden, dat dit alles met de geboorte van de Zaligmaker niets te maken heeft.

Maar er is ook een kerstfeestviering in kringen van kerkmensen, die niet in overeenstemming is met het heil, dat God ons in Jezus Christus geschonken heeft.

Velen zijn het zich niet bewust, maar men doet toch „alsof”.

Men kweekt een zekere spanning, die haar hoogtepunt bereikt in de viering van het kerstfeest. De adventszondagen bereiden langzamerhand het eigenlijke feest voor. Liefst houdt men vóór de kerstdag nog een wijdsdienst om in de rechte stemming te geraken. Of men komt samen op een buitengewoon nachtelijk uur. En doet zo, alsof er met de viering van de kerstdag iets bijzonders gebeurt.

Wat toch helemaal niet waar is. Er is voor ruim 19 eeuwen iets zeer bijzonders gebeurd. Dat mogen we en moeten we gedenken. Juist niet alleen op die ene dag van het jaar. Maar telkens weer. En daarbij moeten we geen ogenblik vergeten, dat Hij, wiens geboorte we gedenken, dezelfde is, die heeft geleden, is gestorven en begraven, nedergedaald ter helle, ten derden dage opgestaan van de doden, opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, des almachtigen Vaders. Vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.

Als het goed met ons staat, dan is het onze enige troost, al de dagen van ons leven, dat „God also lief de wereld heeft gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe”. Dan zoeken we Jezus, de Here, de Zaligmaker, niet meer in de kribbe, doch daar waar Hij is, n.l. in de hemel ter rechterhand Gods, waar Hij onze voorspraak is bij de Vader.

En dan zien we vol verlangen uit naar de wederkomst van onze Here. Dan waken en bidden we, opdat we Hem dan zo mogen ontvangen en Hij door ons zo ontmoet mag worden, dat Hij ons opneemt in Zijn heerlijkheid. In overeenstemming met het woord van Paulus: „Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker verwachten, namelijk de Here Jezus Christus” (Fil. 3:20).

Als we de dingen zo zien, dan zullen we geen overdreven waarde hechten aan bijzondere feestdagen. Dan zullen we ook niet denken, dat de Here op zulke dagen dichter bij ons is dan anders, of dat wij dichter bij Hem zijn dan op gewone dagen. En dan zullen we oppassen, dat we door allerlei bijkomstigheden ons niet laten aftrekken van de hoofdzaak. Bij die hoofdzaak blijven we zeker, als we ons een ogenblik bezig houden met de naam, die Jozef op bevel Gods aan het kindje moest geven. Dat bevel luidde: „Gij zult zijn naam heten Jezus; want Hij zal zijn volk zalig maken van hun zonden”.

De naam Jezus was omstreeks het begin van onze jaartelling heel gewoon.

De Joodse geschiedschrijver Josefus — die leefde in de eerste eeuw — noemt ongeveer 20 mensen, die die naam droegen. We kunnen trouwens uit het Nieuwe Testament een tovenaer op Cyprus, wiens naam was Bar-Jezus (Hand. 13:6), en een medewerker van Paulus: Jezus, die ook Justus genaamd wordt (Col. 4:11).

Later hebben christenen hun kinderen die naam terecht niet meer gegeven, uit eerbied voor de Heiland. En Joden deden het niet meer, uit afkeer voor die naam.

Uit de Evangelien blijkt ook wel, dat er meer mensen van die naam waren, want men sprak van Jezus „van Nazareth”. Om Hem zo van anderen te onderscheiden.

Jezus is een griekse weergave van de Oudtestamentische naam Jozua.

Voluit betekent deze naam: De HERE redt, de HERE geeft heil, de HERE verlost.

In die naam ligt dus uitgedrukt, dat de HERE onze God redding teweeg brengt.

Zoals Zacharias het ook gezien heeft, toen hij, vol des Heiligen Geestes, profeteerde, dat is: naar en uit

de Schriften sprak: „Geloofd zij de Here, de God Israëls, want Hij heeft bezocht, en verlossing teweeggebracht voor zijn volk; en heeft een hoorn der zaligheid ons opgericht in het huis Davids, zijn knecht” (Lukas 1:68, 69).

Jezus was en is niet maar een mens als andere mensen.

Niet maar een schepsel zonder meer.

Wel vlees van ons vlees en bloed van ons bloed, ons in alles gelijk geworden, doch zonder zonde. Maar van Hem geldt, wat de Engel tot z'n moeder Maria zeide: „De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen; daarom dat Heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden” (Lukas 1:35).

Het is God de HERE, die door en in Jezus redding voor zijn volk bewerkte.

Johannes getuigt van Hem: „En het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de Eniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid” (Joh. 1:14).

Jezus zelf kon met recht zeggen: „Ik en de Vader zijn één” (Joh. 10:30).

„Die Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien” (Joh. 14:9).

We moeten Jezus en zijn werk tot verlossing van zondaren nooit los maken van de Vader, die Hem gezonden heeft. „Alzo lief heeft God de wereld gehad”.

Het eerste deel van de naam Jezus betekent dus: HERE.

Het tweede deel: redden, heil verschaffen, zalig maken, verlossen.

Hij zal zijn volk zalig maken van hun zonden.

De nieuwe vertalingen gebruiken geen van alle nog het woord: zaligmaken.

Ze schrijven in plaats daarvan: verlossen, behouden, redden.

Het komt mij voor, dat het woord redden wel het beste is.

Omdat het ons doet denken aan nood of gevaar, waaruit we gered worden.

Er is één grote nood in ons leven, namelijk de zonden.

Die zijn de bron van alle andere nood. Uit die éne, onzalige fontein vloeien alle andere ellenden in deze wereld voort.

Vele redders maken zich op om de mensheid van allerlei ellende te redden. Ze doen me denken aan de man, die al maar bezig is een kelder, die onder water staat, leeg te scheppen. Terwijl hij de openstaande waterkraan rustig open laat staan.

Jezus heeft anders gedaan. En Hij doet anders. Hij redt zijn volk van hun zonden.

Daarbij denken we aan heel zijn leven en aan zijn sterven en aan zijn opstanding en aan zijn hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods. En aan zijn wederkomst.

Wanneer zijn verlossingswerk z'n voltooiing zal vinden, als Hij zijn volk tot zich nemen zal, om zonder vlek of rimpel altijd bij de HERE te zijn.

Wanneer we alleen maar enige tijd „verwijlen bij de kribbe” of „in gedachten heengaan naar Bethlehem” of hoe dat meer mag heten, en niet geloven, dat Jezus zijn ziel gegeven heeft tot een rantsoen voor velen, dan betekent heel ons kerstfeest niets. Als we het volle evangelie geloven, dan weten we, dat Jezus in de wereld gekomen is om het werk van de duivel te verbreken, om de wereld met God te verzoenen, om zijn volk te rechtvaardigen en te heiligen en te verheerlijken. Dan verstaan we wat Paulus schrijft in 1 Cor. 1:30: „Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing”.

Dan verstaan we, dat dit redden van zijn volk de Heiland gekost heeft bloed en zweet en tranen. Ja, dat het Hem zijn leven gekost heeft.

Dan bewonderen we de onbegrijpelijke, onbegrensde liefde Gods, die daarin uitkwam, dat Christus te zijner tijd voor de goddelozen gestorven is.

Maar dan geloven wij ook, dat God ons met zichzelf verzoent heeft door Jezus Christus. Zodat we in Hem hebben de verlossing der zonden, vergeving, rechtvaardiging, heiliging, eeuwige zaligheid en leven, dat nimmermeer vergaat.

Er was in de dagen van Jezus' geboorte in de kring der rechtvaardigen grote blijdschap. Wat moet er toen bij enkelen een groot geloof zijn geweest!

Bij Maria, wier ziel de Here groot maakte en wier geest zich verheugde in God haar zaligmaker.

Bij Zacharias, die God loofde voor de verlossing uit de hand der vijanden, om zo Hem te dienen zonder vrees, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, alle dagen des levens. Die vreugde en dat geloof was er reeds vóór de geboorte van de Zaligmaker. En Simeon wilde wel in vrede gaan, want zijn ogen hadden de zaligheid gezien, door het geloof.

Wij leven, nadat Jezus zijn werk op aarde volbracht heeft.

Het evangelie verkondigt ons, dat God door Jezus' arbeid alles voor zondaren in orde gemaakt heeft. Er is vergeving om des bloeds van Christus' wille.

De macht en de heerschappij der zonde is gebroken.

We worden gesmeekt en gebeden van Christus' wege om op zijn volbrachte werk in te gaan, zodat we vrede met God hebben en een voorsmaak van eeuwig leven.

En we hebben de belofte van een nieuwe aarde en een nieuwe hemel, waar we altijd bij de Here mogen zijn.

Wat mogen we dan blij zijn! Zo we leven uit het geloof. Als we maar het leven en de zaligheid zoeken buiten ons zelf in de Here Jezus.

Hij ligt niet meer in de kribbe en hangt niet meer aan het kruis.

Maar zit ter rechterhand Gods. Is gisteren en heden. Dezelfde en tot in der eeuwigheid. Wee als we die zaligheid voor niets achten.

We zullen dan in zonden en ellende omkomen. Maar:

„Welzalig zij, die naar Zijn reine leer, in Hem hun heil, hun hoogst geluk beschouwen; Die Zions Vorst erkennen voor hun Heer, Welzalig zij, die vast op Hem betrouwen”. (Psalm 2:7).

H. J. J.

„Belijdenis der zelfopenbaring”

KERKELIJK LEVEN

(NAAR AANLEIDING PROCES N. H. KERK).

In ons vorig artikel gaven we aandacht aan „Stelling 10” van de aanklagende bezwaarden in de Herv. Kerk. Die constateerde als feit, dat de hervormde algemene synode de nieuwe kerkorde ingevoerd heeft op een wijze, die in strijd was met haar o p d r a c h t. We zagen toen, dat naar onze mening de klacht van bezwaarden in zoverre juist en billijk was, als terecht kan gezegd worden, dat die synode de invoering der nieuwe kerkorde bestaan heeft in strijd met wat „de gewone man” (op wiens verstand toch wel gerekend, en ook afgestemd wordt) mocht en moest verwachten na de hoopvolle woorden, dat men zou gaan werken op de „bodem” van de belijdenisgeschriften. We hebben het onrechtvaardig genoemd, dat geleerde heren zulke barthiaanse woordenkraam hanteren, terwijl ze weten kunnen, en ook metterdaad weten, dat „de gewone man” daarin iets heel anders leest, dan zij zelf. Aan de andere kant hebben we gesteld, dat een woord nu eenmaal een woord is; „op de bodem der belijdenisgeschriften staan” is nu eenmaal wat anders, dan „in overeenstemming met de inhoud der belijdenisgeschriften spreken en besluiten”. Het onkruid uit de gelijkenis van Luc. 8:7 had nu eenmaal „symphyse” met het gestrooide zaad; het zaad viel op de bodem van de sloannen en op één bodem was er die symphyse. Zaad en onkruid „stonden” dus op dezelfde bodem. Tegen deze slappe uitdrukking — „staande op de bodem” — had aanstonds juist van de kant dergenen, die de barthiaanse termen kunnen doorzien, en die ze hadden kunnen leren wantrouwen van begin tot eind (ook dat wantrouwen behoort tot de „geestelijke wapenrusting”) het protest zich moeten richten. Temeer, omdat er niet stond, dat de nieuwe kerkorde zou

moeten staan op de bodem van de belijdenisgeschriften, maar dat het OPSTELLEN ervan aldaar zou moeten gebeuren; aldaar, d.w.z. op die „bodem”. Ik citeer bl. 15 van de brochure „Waar het in het Proces tegen de Ned. Herv. Kerk om gaat”, een duidelijke, en eerlijke brochure van ds L. J. Bloemasma, ds J. v. Dijk, dr H. O. R. baron van Tuyll van Serooskerken, Utrecht, Kemink, 1951. Daar staat: de generale synode bepaalde in 1945, dat „als men een nieuwe kerkorde wenschte op te stellen, dit zou moeten geschieden in gehoorzaamheid aan de H. Schrift en staande op den bodem der belijdenisgeschriften (Add. art. I)”. Ik geloof, dat Cartesius zijn kerkverwoestende filosofie heeft opgebouwd, „staande op de bodem” van niet maar door roomsen, maar ook wel door gereformeerden gegeven opvattingen uit de eerste reformatietijd. Later bleek, dat ze toch in wezen tegen de gereformeerde belijdenis inging. De barthiaanse woordkeus had te eer met name de leiders kunnen wakker schrikken, naarmate daarin duidelijk onderscheid gemaakt was tussen formeel en materieel biblicisme; alsmede tussen respect voor de inhoud van de belijdenisgeschriften aan de ene, en respect voor het pathos, de ijver, de drift, waarmee ze geschréven waren aan de andere zijde.

Maar laten we nu eens letten op stelling 11 van de appellanten. Ik geef gemakshalve ze maar weer in eigen woorden weer; aldus:

„In art. 10 van de nieuwe Kerkorde heeft de synode (de Herv. Kerk) doen opnemen, dat gedaagde (de Herv. Kerk) belijdenis doet van de zelfopenbaring van de Drieënlige God. Maar dit is niet terecht geschied. Het is alweer in strijd met art. 1 van de Additionele Artikelen. De H. Schrift immers, en de belijdenisgeschriften in het algemeen, en art. 8 en 9 van de Nederl. Ge-

verwijlen bij
naar Bethle-
let geloven,
nsoen voor
ets. Als we
s, dat Jezus
n de duivel
verzoenen,
lgen en te
s schrijft in
Christus Jed
en recht-
s".
zijn volk de
tranen. Ja,
onbegrensde
istus te zij-
s met zich-
zodat we in
vergeving,
ld en leven,

in de kring
noet er toen
!
kte en wier
ker.
s verlossing
dienen zon-
voor Hem,
geloof was
ker. En Si-
ogen hadden

de volbracht

door Jezus'
kt heeft. Er
wille.
ie is gebro-

ristus' wege
lat we vrede
euwig leven.
we aarde en
Here mogen

ven uit het
heid zoeken

niet meer

eren en he-
Wee als we

omen. Maar:

schouwen;
eer,
ren".
H. J. J.

loofsbelijdenis in het bijzonder, leren, te geloven in de Drieënige God en niet in de zelfopenbaring van de Drieënige God. Dat is dus al weer een grond, om het besluit tot vaststelling van de Kerkorde onrechtmatig, ongeldig, en onverbindend te nemen".

Tot zover stelling 11 van appellanten in hun dagvaarding.

Wat ervan te denken?

Natuurlijk hebben appellanten voor wat het zake-lijke betreft, volkomen gelijk. De belijdenis van God als drieënige God is in feite prijsgegeven. Als Van Niftrik zegt: „God is Vader als zijns wijze der drie-eenheid Gods" (Kl. D., 56), dan is men al gewaar-schuw. Als het verder bij hem heet: „behalve een-heid is er ook een meervoud in God: God KAN vol-gens het evangelie telkens anders; als spreken niet genoeg is, dan komt Hij; als komen niet ge-noug is, dan troost Hij" (271, verwijzing naar Noordmans), of ook: „Het trinitarisch dogma zegt, dat er openheid is in God", of wederom: als hij spreekt van de liefdesopenbaring Gods in zijn drie zijnswijzen als Vader, Zoon en Heilige Geest" (271), drie zijnswijzen Gods: God boven ons, God met ons, God in ons (272), en ge vindt dan niet het woord zijnswijze, doch wel het woord „persoon" tussen aanhalingstekens geplaatst (273), dan verstaat ge al: hier is niet meer de taal der ne-derlandse geloofsbelijdenis. Het woord „ver-schijningswijze" wordt wel vermeden, en met de term „zijnswijze" schijnt het recht om Sabellius als ketter te blijven brandmerken (275) wel gegarandeerd. Maar het woord „Persoon" blijft tussen aanha-lingstekens. Indien die nu overal stonden, zou men ze kunnen aanvaarden. Geen barthiaanse teken immers dan een aanhalingsteken. Maar nu een keus gemaakt wordt, het ene met, het andere zonder aanhaling-teken, nu gaat men nadenken. Men herinnert zich wat jaren geleden al door Barth-Miskotte populair gemaakt is in Nederland: „Uitsluitend (!) in deze zijne, ons menschen bereikende (!) Werkelijkheid is God God". Ook toen was het een spreken van de drie zijnswijzen en namen Gods (Apost. Geloofsbel., 27, 28; vgl. Barth, K.D., II, 1, 367, 744). Leg maar eens de voornaamste uitspraken van Barth over de drieënigheid naast wat Ursinus, vader van onze Catechismus, heeft gezegd (b.v. Expl. Cat., Hanoviae, 1634, 137) over goede en valse uit-drukkingen, die men in de triniteitsleer hoort bezigen, en ge ziet in een ogenblik, dat wat Ursinus ongeoor-loofde uitdrukkingen noemt, bij de Barthianen de ge-liefkoosde zijn; zie ook a.w. 135, 132/3.

Maar al hebben o.i. appellanten volkomen gelijk, voor wat het zakelijke betreft, toch blijft weer de vraag, of de rechter de invoering der kerkorde, als in strijd met art. 1 der Additionele Artikelen geschied, kan ongedaan maken.

Het is goed hierover eerst de appellanten zelf te horen. Uit één der pleitnotities, waarvan ik afschrift ontving met verloop van citeren, blijkt, dat volgens appellanten artikel 1 der Additionele Artikelen be-doeld was als een „waarborg ter bescher-ming van de Kerk tegen misbruik en schending door een synodale meerderheid". Nu is „waar-borg" een sterk woord; was de klank van artikel 1

ook zelf van overeenkomstige sterkte? Wij geloven het niet, zoals we reeds aangaven („bodem"!). Maar appellanten wijzen naar een toelichting (!). Onwillekeurig zucht een gereformeerde, die 1942—1944 beleefd heeft, nu: o wee! En hij blijkt gelijk te hebben ook. We lezen nl. in bedoelde pleitnota:

„De uitdrukking „in gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift en staande op den bodem der belijdenisgeschrif-ten" vindt haar verklaring in de toelichting op het voorstel, waarbij deze regeling werd aangeboden. Hier-uit blijkt, dat men de belijdenis wilde handhaven, doch dat men haar niet op één lijn wilde stellen met de Schrift en dus de gelijkstelling of juxtapositie afwees".

Is deze tekstweergave juist, dan is de „Toelichting" ook hier al weer een allerongelukkigst ding. Mislei-dend door quasi-simpelheid. Want die Toelichting werkt dan met valse tegenstellingen. Men zou de be-lijdenis willen handhaven, DOCH haar niet op één lijn willen stellen met de Schrift??? Maar dat is net even dwaas, als het zeggen: we zullen deze onkreukbare onderkoning handhaven, DOCH hem niet op één lijn plaatsen met de koning; of: we zullen de genomeer-de norm handhaven, DOCH haar niet op één lijn plaat-sen met de normerende norm. Wie de belijdenis hand-haaft, kan alleen maar verklaren: ik handhaaf ze, EN DUS stel ik ze niet op één lijn met de Schrift. Want dat zij — de belijdenis — appellabel is aan de Schrift, daaraan onderworpen, afgeleid is daarvan, en steeds opnieuw eraan te toetsen, dat zegt zij zelf. Wie zulke zinnestjes in een Toelichting zet, en wie ze „slikt", heeft de suggestie helpen voeden, als ware de belijdenis een papieren paus; en van de Schrift had men dat al zo gemakkelijk prijzend ontkend.

Hier is het eerste ongeluk: men is er ingelopen, dank zij die Toelichting. Hoewel men beter had kun-nen weten.

Maar de pleitnota, door ons aangehaald, schijnt de komst van het ongeluk op later te dateren: niet al bij die Toelichting, doch pas bij de Kerkorde. We lezen immers:

„In de Kerkorde zijn echter in een vernuftige com-binatie (!, K. S.) beide fouten gemaakt. In alinea 46 van de conclusie van antwoord in eerste aanleg wordt art. X onjuist geciteerd, daar de uitdrukking „op de bodem der belijdenisgeschriften" hierin niet voorkomt. De bedoeling om de belijdenisgeschriften af te schaffen, kan blijken uit de verwerping van een..... Ingediend amendement om de woorden „in gemeenschap" te ver-vangen door „in overeenstemming" (met de belijdenis-geschriften, K. S.). De voorstellers van dit amende-ment meenden, dat zonder deze wijziging de belijdenis niet werd gehandhaafd. En al mocht een enkel lid ver-klaren hebben, dat de uitdrukking „in gemeenschap" voor hem (!, K. S.) gelijke kracht inhield, waar ieder lid der Synode slechts voor zichzelf spreekt, kan dit niet als de mening der Synode gelden. Het grootste deel der leden zweeg en stemde tegen. Een tweede voorstel van Dr Schroten, om in art. X uit te spreken, dat de Kerk de belijdenis der Vaders als de hare er-kent werd evenmin aangenomen. Dat het wel degelijk de bedoeling was om de belijdenisgeschriften af te schaf-fen, blijkt ook uit een geschrift, dat door de Synode werd aangeboden, en tot titel had: „Fundamenteel en Perspectieven van belijden", aanvaard op 19 Mei 1949.

waarin op blz. 9 wordt gesproken van de „vroegere belijdenisgeschriften". Vgl. ook Weekblad van de Ned. Herv. Kerk van 1 September 1951".

Deze opmerking in de Pleitnota schijnt ons te be-wijzen, dat het al „mis" was met de belijdenis vóór de Kerkorde-vaststelling. Het was al mis in de „Toe-lichting". Het barthiaanse zinnetje: „de belijdenis niet op één lijn stellen met de Schrift" heeft het ge-reformeerde volkje zand in de ogen gestrooid (want men hoorde oude klanken), terwijl het toch in feite had kunnen gewaarschuwd zijn (omdat gelijkstelling van belijdenis en Schrift naar de belijdenis zelf even ongeoorloofd is als dat Paulus zich door de heidenen als een god zou laten vereren). En de barthianen kre-gen in dat mooie zinnetje precies wat ze wilden: de Schrift is (voor de barthianen) slechts één van de „gestalten" van Gods Woord (en denk nu maar niet dat die belijdenis zo iets is); de Schrift moet (als ik Gods „Woord" ogenblikkelijk hoor) voor mij gaan leven (maar denk niet, dat dat met de belijdenis u kan overkomen); in de Schrift-gestalte verschijnt de verborgen God incognito, maar in de belijdenis ver-schijnt de menselijkheid der kerk helemaal niet incog-nito; de moed en het pathos der confessie mag men waarderen, maar meer ook niet. Zodat barthianen, en hun collega's vrijzinnigen in die Toelichting precies kregen wat ze wilden, en de gereformeerden, voorzo-ver ze bij die woordenvol nog wat moois dachten, daarmee tóonden, te weinig te hebben gelezen van Barth en van de kritiek op Barth. Die kritiek is erg vaak uitgescholden; Van Niftrik deed ook tegen ons blad erg verontwaardigd in een boek. Haitjema kwam Barth in een Festschrift ook een handje helpen met wat dèdain. Maar ik vraag, speciaal aan de gerefor-meerden in de Herv. Kerk: is die kritiek juist op het barthiaanse woordgebruik als door en door onhelder en daardoor zakelijk misleidend niet gebleken juist te zijn? Men had dadelijk op de ketting moeten springen. Het ongeluk is begonnen, toen Hoedemakers-ianen Haitjema Barth lieten importeren, zeggende: dat is en dat blijft confessioneel!!! Toen heb-ben de gereformeerden in de Herv. Kerk zich getroost met meditaties, en met wat allegorie, en met Bethle-hems-bornput-exegese. Hadden ze toen maar eens wat meer vechtjassen durven heten, zoals ook wij dat hebben moeten verdragen. Dan waren de mensen niet gefopt door die barthiaanse taal van de wolf met de slaapmuts van Roodkapje's grootmoeder op.

Wat heeft nu het Hof te dien aanzien beslist?

Wel, het heeft eerst erop gewezen, dat de zo lang-zamerhand befaamd geworden woorden: „in gehoor-zzaamheid aan de Heilige Schrift en staande op de bodem der belijdenisgeschriften" heus niet alleen za-gen op voorbereiding en vaststelling van de Kerk-orde; deze bepalingen werden ook gegeven voor:

1) het getuigen, met de Kerk in al haar geledingen van het Evangelie van Jezus Christus tegenover over-held en volk;

2) het leiding en vorm geven aan de arbeid, waar-toe de Kerk wordt geroepen en op alle terreinen des levens;

hoogte van de kerkelijke situatie te Palembang en vroeg haar op te treden als contactadres, en al het mogelijke te willen doen om de broeders daar opnieuw te vergaderen in enigheid van het ware geloof. En Janny is aan het werk gegaan. Ze heeft onze jon-gens bijeen gekregen. Al spoedig kreeg ze daarbij de hulp van Martien Grasdijk, afkomstig van Kantens. Janny noemde hem „de Bolle", uiteraard omdat hij juist zo brandmager was. Maar dat mocht hem niet hinderen. Er is daar door die twee hard gewerkt, onder de militairen en onder de enkele burgergezinnen van Pladju en Sungeigerong. Twee maal per Zondag kerkdienst in het A.M.V.J.-gebouw. Elke week studie-kring, met inleidingen en besprekingen. En nadat Grasdijk door de kerkeraad van Batavia tot ouderling was benoemd, heeft hij het catechetisch onderwijs ter hand genomen. Mondeling onder de mannen die te Palembang bereikbaar waren. Schriftelijk onder dege-nen, die op de buitenposten verbleven.

Voor al de kring te Palembang heeft bewezen dat de door Batavia voorgestane wijze van geestelijke verzorging der militairen (waarin uiteraard veel af-hangt van de activiteit der kringleden zelf en van hun bereidheid om zich allen aan het werk te geven) ook praktisch uitvoerbaar bleek. En de vermaning der Schrift: „niemand verachte uw jonkheid" bleek ook daar actueel. Grasdijk was destijds een jongeman van voor in de twintig. Maar de Here heeft hem willen gebruiken om zeer degelijk catechetisch onderwijs te geven aan de kringleden van Palembang, afgedacht nu van: elke week twee maal preeklezen, alle weken zie-kenbezoek in het hospitaal (vaak dagelijks) en per-soonlijk gesprek met de jongens die bereikbaar waren. Zijn schriftelijke cursus heb ik gezien. Methode: vra-gen en antwoorden, zelf opgesteld en van Schriftbe-wijs voorzien. Het was best, in één woord. Als door God gegeven vrucht meldde zich een achttal man-nen voor het doen van openbare geloofsbelijdenis, toen ik Augustus '49 weer te Palembang was (dat was dus

OVER SUMATRA

Te Palembang was — gelijk ik reeds vertelde — een kring van Gereformeerden. Dat klinkt de lezers nogal vanzelfsprekend in de oren, dunkt me zo. Maar het was niet zo eenvoudig om tot kringvorming te komen. In de grote steden van Java was dat wat an-ders. Daar kon het komen tot normaal geïnstitueerd kerkelijk leven. Ook daar waren er wel veel die niet of niet dadelijk hun roeping om daaraan mee te wer-ken zagen. Maar er bleef toch een belangrijke rest die de daad stelde. En daar de meeste militairen daar (te Batavia b.v.) tot het bureaupersoneel van ver-scheidene legeronderdelen hoorden, was hun dienst en waren hun omstandigheden anders dan die van de militairen te velde. Ze hadden een tamelijk geregelde dienst en konden daardoor vrij regelmatig de kerk-diensten bijwonen van de geïnstitueerde kerk ter plaatse.

Te velde en in de buitenplaatsen sprak veel meer het leven in bataljonsverband. En ook onze jongens hadden geleerd in dat verband het instituut van door de staat benoemde en geïnstrueerde legerpredikanten te aanvaarden. Aan goede voorlichting heeft het in deze veelal ontbroken. En we kunnen ons van de schuldvraag niet helemaal afmaken door te zeggen: onze kerken waren aanvankelijk van de situatie in In-dië niet op de hoogte, met name niet van de kerkelijke situatie. Want onze kerken hebben al veel eerder deel-name aanvaard in een wijze van geestelijke verzorging, die z.g.n. interkerkelijk was — in feite niet-kerkelijk — en die sterk heeft bijgedragen tot de ondermijning van het kerkelijk besef bij vele militairen.

Toen ik in 1947 voor het eerst te Palembang kwam trof ik het niet. De eerste politionele actie was juist achter de rug en tengevolge daarvan had er een in-grijpende verandering in de dislocatie der troepen

plaats gevonden. Ten gevolge van de toen beschik-bare tijd — in totaal drie maanden voor de hele trip door de Archipel — konden geen tochten worden ge-maakt naar de buitenposten van het zeer uitgestrekte militaire gebied Zuid-Sumatra. Ik had een paar dagen voor Palembang beschikbaar, die ook voldoende ge-weest zouden zijn als alle troepen nog te Palembang waren geweest, zoals het geval was toen mijn reis-schema werd opgemaakt.

Nu echter was het — ik spreek nog steeds over mijn bezoek van 1947 — een heel gezocht om eindelijk een van onze mensen te vinden. Na veel moeite ge-lukte het echter toch met een paar kerkleden in con-tact te komen. Zondags daarop hielden we twee maal een kerkdienst, in mijn kamer van Hotel Smit. Een man of vier vijf hebben die diensten kunnen bezoeken. We hebben toen de dingen na afloop der kerkdiensten grondig doorgesproken. En er zou ook na mijn ver-trek worden voortgegaan met het houden van eigen bijeenkomsten, waarin preken van Gereformeerde pre-dikanten zouden worden gelezen.

Ik weet niet hoe lang dit is geschied, maar in ieder geval liepen de zaken lange tijd niet naar wens. Het Gereformeerd kerkelijk leven wilde op Palembang niet goed op gang komen. Palembang is het zorgkindje geweest van de kerk van Batavia. Maar eindelijk kwam er verandering. Er verscheen te Batavia op doorreis naar Palembang een verpleegster, waar zij in het mi-litaire hospitaal zou worden te werk gesteld. Janny Huizer was uit vrijzinnige kringen afkomstig, maar ze was 'n ijerig lid geworden van de Gereformeerde Kerk¹⁾. De kerkeraad te Batavia stelde haar op de

¹⁾ Helaas is ze later Rooms geworden.

3) het gehoor geven aan de roeping der Kerk inzake de eenheid der Christenheid.

Allemaal zaken dus, die pas kunnen worden ingedacht en materieel-concreet omschreven kunnen worden als eerst de Kerkorde zelf de gereformeerde belijdenisinhouden zou hebben erkend als formulier van eenheid; maar nu ze daar staan gerangschikt naast de vaststelling der nieuwe kerkorde (alsof ze zomaar duidelijk waren), bleek reeds, hoe weinig dat „staan op de bodem“ der belijdenisgeschriften te betekenen had.

Voorts zegt het Hof, zich niet te zullen inlaten met de opgeworpen vraag, of de verklaring, dat de gehele Kerk..... belijdenis doet van de zelfopenbaring van de Drieënige God, in feite neerkomt op het niet belijden van de drieënige God. Op de in ons vorig artikel aangegeven gronden en overwegingen verklaart 't Hof, dat de gevorderde onverbindbaarverklaring niet toe te wijzen is en dat de vraag, of de burgerlijke rechter kan treden in een beoordeling van vragen van kerkelijk leerstellige aard in dit geding geen beantwoording behoeft.

Het is duidelijk, dat we deze mening niet delen. Ook al achten wij, dat de door appellanten aangevoerde grond niet steekhoudend is (want zij trachten aan te tonen, dat de synode zich niet hield aan de opdracht, en wij kunnen niet verder gaan dan tot de erkenning, dat de synode zich niet hield aan de door de overgrote massa in goed vertrouwen uitgelegde opdracht), toch menen we, dat de rechter wel degelijk bevoegd is, zich uit te spreken over de materiële vraag, of een kerkelijke vergadering zich heeft gehouden aan de binnen de kerkelijke samenleving haar expressie verbis toevertrouwde taak; daarop immers hebben de leden recht.

En mede daarvan hangt ook af, althans binnen het gereformeerde kerkrecht, of de leden en de plaatselijke kerken verplicht zijn, een aangenomen besluit te ratificeren.

Het geval is droef en leerzaam. Het zegt ons alweer: gezegend kerkrecht-van-Dordrecht, en: gezegende vrijheid van de plaatselijke kerken, die leven binnen het vigerend recht van onze K.O., en gezegend ratificatierecht, en gezegend artikel 31.

De gereformeerden in de Hervormde Kerk zullen dan ook zich moeten vrijmaken op de enige gronden, die ervoor zijn gegeven in het kerkrecht, dat op de basis der gereformeerde belijdenisschriften is uitgewerkt. Ze hebben zelf naar die belijdenisschriften verwezen; laat hen ook daarnaar handelen in de vrijheid, die hun van Godswege gegeven en opgelegd is.

We weten, dat er in dit opzicht veel belangstelling is voor de vragen, die een proces als dit hun wederom aan de consciëntie gelegd heeft. Misschien mag ik hen verwijzen naar de leetuur van prof. Deddens en mij in de brochure Eerste- of Tweede Handsgezag, en naar het boek van ds H. J. Schilder, Op de Grens van Kerk en Secte, waarin deze wijst op de samenhang van de gereformeerde belijdenisschriften en het gereformeerde kerkrecht, neergelegd in de bij ons bekende K.O.

Want ook onze strijd is gestreden in hun belang.

Verwijzing daarheen is geen hoogmoed, maar een inrekening-brengen van de in 1834 afgelegde verklaring, of belofte.

Volgende maal iets over wat de pleitnota opmerkt over de onwil der synode om de belijdenis, ook inzake God Drie-enig, te erkennen.

K. S.

„Midden-Orthodoxie“

Dr H. Berkhof, rector van het Theol. Seminarium der N. H. Kerk, heeft bij de uitgeverij Callenbach te Nijkerk een (uitstekend verzorgde) brochure (62 blz.) gegeven onder de titel: „Crisis der Middenorthodoxie“.

We hebben het geschrift pas zoëven ontvangen, en kunnen dus niet 'n recensie in eigenlijke zin geven. Wel willen we iets zeggen over de titel; dat plan kwam dadelijk bij ons op, toen we de advertentie van de aankondiging lasen. Niet zozeer het gevaarlijke woord „crisis“ interesseert ons als wel het begrip van „midden-orthodoxie“.

„Midden-orthodoxie“, — ieder voelt dadelijk, dat hier een min of meer ruimtelijk-geometrische voorstelling gegeven wordt. Er is een orthodoxie van het „midden“. Dan is er ook een „orthodoxie“ van de omtrek, van de uitersten. Een stapje verder en ge hebt het woord „extremist“ voor uw geest gehaald. De vraag is nu, wat schrijver bedoelt. Is er een orthodoxie in drieërlei „plaatsing“ („ligging“): rechte orthodoxie, linkse orthodoxie, midden-orthodoxie? Of is de bedoeling: in de Herv. Kerk is de middengroep de z.g. orthodoxe, en zijn de rechts-groep en de links-groep iets anders. Ook in de naam?

Dr Berkhof vindt in de Nederlandse Gereformeerde Kerk, „zoals die in de zestiger en zeventiger jaren haar vorm vond“ drie groepen:

- a) de bijbelse humanisten (de geest van Erasmus) (Hoen, Gnaeus, Hinne Rode, Praedinius, Coornhert);
- b) reformatoren als Melanchthon en Bullinger (reformatiescher dan de eerste groep, maar geen eigenlijke Calvinisten) Anastasius Veluanus, Gellius Suecanus);
- c) de calvinistische reformatie: deze drukte haar stempel op de Nederlandse Geref. Kerk.

Nu kan op deze indeling al heel wat critiek geoefend worden. Melanchthon en Erasmus — verschillen ze zo heel veel? Is Erasmus bijbels humanist, en Melanchthon iets anders? Indien n.l. humanisme ooit „bijbels“ heten kan? En is Coornhert niet weer een heel ander type dan Hoen? Hem acht ik eerder liberaal.

Dr Berkhof meent, dat „Arminius en de Remonstranten“ eigenlijk (althans in hun oudste gedaante) behoren tot de tweede groep. „Was de Remonstrantie Broederschap zichzelf gelijk gebleven, dan zou ze nu (midden-)orthodox zijn.“

Daar hebt ge al een duidelijke manifestatie van het werken met het begrip „midden-orthodoxie“. Ik geloof niet, dat Remonstranten behoren bij de groep van Melanchthon en Bullinger. Reeds hun „godsgebruik“ is door en door „modernistisch“ en voert ze op het kardinale punt linea recta van de baan der orthodoxie af. Niet — zoals dr Berkhof beweert — niet de gemeenschappelijke oppositie tegen het Calvinisme bracht de Remonstranten in de vrijzinnige wateren, maar omdat ze vrijzinnig waren in de kern, daarom gingen ze het Calvinisme te lijf. Zou men met één slag in een brochure de ettelijke bewijzen kunnen elimineren, die geleerd zijn van de stelling, dat Remonstranten en Socinianiën familie van elkander zijn?

Het blijkt intussen nu wel, dat dr B. met de term „midden-orthodoxie“ doelt te wijzen op een „midden-groep“, later geleid door Cocceius, nog later door het Révell, „dat door Groen van Prinsterer en anderen aanvankelijk nog vrij nauw met de gereformeerde richting

verbonden was“. Nog later hoorden de ethischen ertoe (ze wisten zich „in wezen gereformeerd, maar wilden het waarheidselement van het modernisme opnemen“, zegt de schrijver). De geest van Gunning „borg mogelijkheden tot nieuwe synthesen in zich“. Vandaar de lijn Gunning-Hoedemaker. „Hun beider samengaan werd het voorspel van een machtige theologische en kerkelijke opleving der Hervormde middengroep“ (nog steeds volgens dr Berkhof). Vooral sinds 1940 heeft dit samengaan „geleid tot een eenheidspact, zó breed als in de Hervormde Kerk nooit of bijna nooit werd gezien“. En het Calvinisme is er niet in geslaagd, die eenheid-op-hoger-plan te verwerklijken.

„Op hoger plan“.

Dat is dus een tweede mathematisch-ruimtelijke voorstelling. Eerst kregen we: rechts-midden-links. Thans: beneden-midden-hoog.

Ook het modernisme miste de kans om de eenheid-op-hoger-plan te vestigen.

En dus is de midden-orthodoxie voor schrijver een — onder het teken van Gunning en Hoedemaker voltrokken synthese van ethische en confessionele mentaliteit. Ze zou volgens de schrijver „voortzetting en uitbloei“ zijn „van een geloofshouding, die tot in de eerste periode der reformatie teruggaat“.

Helaas kan de schrijver eraan toevoegen, dat een groot deel der vrijzinnigheid en een klein deel dergenen, die zich tot de Gereformeerde Bond rekenen, bereid zijn haar te steunen. En van dit z.g. middenfront is dan die nieuwe (barthiaanse) kerkenorde uitgegaan. Als nu deze middengroep maar haar verantwoordelijkheid beseft, dan wordt alles goed. Anders niet.

Voorlopig halen we maar niet meer aan.

Want het is nu dikmaal genoeg — en o.i. nodig — hier neen te zeggen.

Die z.g. middengroep is geen middengroep, en ook geen confessioneel bepaalde groep. Haar eenheid is alleen een moderaminale: zij WIL wat: zij wil vóór alles het instituut Herv. Kerk bij elkaar houden. Maar zij heeft dan ook elke confessionele positie als positie prijsgegeven.

Gunning en Hoedemaker — wel die hebben wel die moderaminale beslitswil gekend. Maar zij waren het in confessionele vragen lang niet eens. Dat is één ding. Het tweede is veel erger. Wat dr Berkhof de middengroep noemt, is zowel van Hoedemaker als van Gunning een radicale verloochening. De heren hebben doodgewoon Barth ingeslikt. Toen Hiltjema Barth colporteerde — en toch confessioneel wou blijven heten — toen was dat het ongeluk. Hij wilde de moderaminale groep bijeenhouden, maar het medicijn (Barth) was meer dan sociniaans, erger dan humanist, dodelijker dan remonstrant. Het was slechter dan Cartesius. Het was ketterij van 't ergste slag.

Daarom is die naam „midden-orthodoxie“ glad mis. Er is geen midden (dan alleen in moderaminale wil), en er is geen orthodoxie.

Die hele suggestieve naam is misleiding. Betoverend, maar dat is meer het geval met „opium voor het volk“. Tragische figuur: de theologen van de „schrik“ solliciteren naar de „midden-positie“.

K. S.

1) Deze * is verleden week over blijven staan, Red.

„Hardegarij en de „Hervormde Raad“

Terecht merkt „De Waarheidsvriend“ op, dat de schoolkwestie „Hardegarij“ heel wat belangstelling geniet. Men weet, zegt het blad, dat in deze gemeente sprake was (is) van de oprichting van een school voor Chr. Nat.

op de reis die ik thans onder het opschrift: Over Sumatra, bezig ben te beschrijven). De resultaten van het door mij ingestelde onderzoek waren zeer verblijdend. Het bleek, dat de jongelui ijverig het onderwijs hadden gevolgd. Zodoende konden alle acht met vrijmoedigheid worden toegelaten tot het doen van openbare belijdenis, nadat gebleken was, dat niemand in de kring daartegen bezwaren had in te brengen.

Zondag 7 Aug. 1949 hebben we in Palembang veel rijke genadegaven van de Here mogen ontvangen. De acht bovenbedoelde broeders deden openbare belijdenis van hun geloof. Aan het kind van br en zr Van der Heyden uit Sungeigerong werd het sacrament van de heilige doop bediend. En de dienst werd besloten met de viering van het heilig avondmaal. Ik bediende die morgen het Woord over Hebr. 12:28: „Zo dan, aangezien wij een onbeweeglijk koninkrijk ontvangen, laat ons dankbaar zijn“.

Dit was dan de morgendienst.

's Middags werd een dienst des Woords gehouden te Bagoes Goening. Daar woonde het gezin Van Bokkum, afkomstig uit Rotterdam-West. Reeds lang hadden die br en zr uitgezien naar de geboorte van een zoon, daar tot nu toe de Here hen alleen dochters had toevertrouwd. Het behaagde de Here echter deze br en zr ernstig te beproeven. Want wel werd een zoon geboren nu, maar het kindje kwam ter wereld met een open rugje. De dokter moest bovendien aan de ouders meedelen, dat menselijk gesproken dit kindje niet lang zou kunnen leven. Het mocht niet naar Palembang worden gebracht om daar gedoopt te worden. Toen hebben Grasdijk en ik besloten de tweede kerkdienst voor die dag in Bagoes Goening te houden, en daarheen de kring op te roepen. Echter werd niet van de avondkerk in Palembang afgezien, omdat onderscheiden broeders mogelijk wel des avonds naar Palembang konden komen maar niet 's middags naar Bagoes Goening, dat op enige afstand van de stad gelegen is. In die middagdienst ten huize van br en

zr Van Bokkum heb ik het Woord bediend uit Jesaja 40:1, 2, en daarna werd het kindje van de familie gedoopt. Het was fijn, te mogen wijzen op de rijke betekenis van dat sacrament, dat inzonderheid, nu het aan dit kindje werd bediend, zo sterk sprak. Dit kindje droeg duidelijk zichtbaar de tekenen van de vloek, die vanwege de zonde over het menselijk geslacht gekomen is. Wanneer wij mensen die tekenen zien huiveren we terug. Maar hoe moet de Here dan wel niet afkerig staan tegenover ons aller leven, dat in al zijn afzichtelijke zondigheid voor zijn aangezicht is. Maar wat zegt nu de doop? Dat de Here ook dit mismaakte kindje als een volwaardig lid van zijn kerk en als een volwaardig burger in zijn rijk ontvangt om Christus' wil. Dat is een sterke vertroosting voor de ouders van dit kind. Maar de doop aan dit kind spreekt ongemeen sterk vertroostend tot allen, die iets hebben gezien van de zonde en de verschrikkelijke gevolgen daarvan ook in hun eigen leven. Zo werd gesproken tot de ouders in het ambtelijk gesprek. In die zin werd ook in de dienst des Woords de Here gedankt voor zijn genadegaven ook aan dit kind.

Het heeft de Here behaagd dit kindje inmiddels op te nemen in zijn heerlijkheid. De ouders hebben het getroust af kunnen staan. De Here zij daarvoor dank.

Al was het de derde maal die dag voor de meeste kerkgangers, toch was ook de avonddienst druk bezet. De preek ging toen over psalm 130.

Twee maal per dag kerken is voor veel christenen hier helaas een last. Drie maal kerken in Indië, in het tropenklimaat, was voor alle kerkgangers te Palembang alleen maar een feest. Het gaat vaak zo in het leven: als de Here ons lange tijd zijn gaven onthoudt leren we zien wat we er in ontvangen.

Misschien komt er bij iemand de vraag op: maar als u in de verstrooiing elke week weer het avondmaal moest bedienen, en daartoe het lange avondmaalsformulier lezen, werd dat voor u dan geen sleur, en ging er voor u de spanning niet uit? Ik kan alleen

maar antwoorden: Neen. Afgedacht van het feit, dat het rijk is zo vaak het avondmaal te mogen gebruiken, was het alleen maar een vreugde om te delen in het feest van die broeders en zusters, die soms een heel jaar, enkele zelfs twee jaar lang geen avondmaal hadden kunnen vieren.

Behalve de ambtelijke verkondiging van het evangelie en de bediening der sacramenten in de kerkdiensten, bestond het werk in de verstrooiing ook steeds uit het voeren van een ambtelijk gesprek met de kringleden afzonderlijk. Tijdens dit bezoek aan Palembang bereikte ik alleen in de stad en onmiddellijke omgeving op deze wijze 31 kerkleden. Het is een vrij inspannend werk, dat zal wel duidelijk zijn. Het begon daar 's middags om twee uur en eindigde 's avonds om een uur of tien. Als het niet werd afgewisseld door soms vermoeiende wandeltochten in de tropenzone om van de een naar de ander te komen (ik denk b.v. aan die wandeltocht om br en zr Gringhuis en br Stroosma te bezoeken, die bij het vliegveld gelegerd waren) dan ging het onafgebroken door. De avondmaaltijd werd dan onder de arbeid door genuttigd in het A.M.V.J.-gebouw, zo kort mogelijk, om maar het gestelde werkprogramma af te krijgen. In Salatiga ben ik zo eens een dag bezig geweest van 's morgens negen tot des avonds zes, met een uur pauze in de middag, terwijl daarna 's avonds om 7 uur een algemene prastavond werd gehouden, die tot tien uur duurde en waarin alle vragen op je werden afgevuurd die maar een kerklid in de tropen kunnen bezig houden. Dat zijn er heel veel: de omgang met ongelovigen, de omgang met synodalen en hervormden, de houding tegenover de arbeid van de veldprediker, het samen dagshuizing houden met mensen van onderscheiden gezindte, en natuurlijk de ontspanning, waarbij film en dans een beurt krijgen. Wat dat bezoeken van de bioscoop betreft: de lezers moeten niet vergeten, dat de verzoeking om daar heen te gaan voor een verstrooid levend Christen veel sterker is, dan voor de gelovigen in ons